

ÎN APOI a **10**-a
întâlnire
LA ARGUMENT
cu **Horia-Roman Patapievici**

librăria
HUMANITAS
de la Cismigiu

Bulevardul Elisabeta, nr. 38
cismigiu@humanitas.ro
021 311 4001

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

februarie 2013 – martie 2014

10 ediții

Introducere

Timp de zece ani, am realizat la TVR Cultural emisiunea *Înapoi la argument*. Am încercat de-a lungul acelor ani împreună cu interlocutorul meu să instituim în spațiul public o morală a argumentului și a politeții față de celălalt, o grijă față de argumentul pe care îl construim și o rigoare față de ceea ce emitem în spațiul public. Încă suntem în această nevoie.

Voi căuta să fac să renască ritualurile dialogului și aici, în Librăria Humanitas de la Cișmigiu, care a devenit, după ce emisiunea a fost suprimată din programul televiziunii naționale, gazda dialogurilor *Înapoi la argument*.

Aș vrea să obțin un spațiu – sper să nu vi se pară prea sentimental spus –, un spațiu de iubire înțelegătoare față de idei, față de gânduri, față de expresia manifestării lor publice.

(Horia-Roman Patapievici, din cuvântul de deschidere al primei întâlniri **Înapoi la argument** de la Librăria Humanitas de la Cișmigiu, februarie 2013)

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

27 februarie 2013

Parabolele lui Iisus

Invitat: Andrei Pleșu

Andrei Pleșu

Cred că acesta este scopul unei lecturi spirituale – ea nu-ți dictează să faci anumite fapte, cât îți dictează să-ți asumi anumite stări. Ce stări? O stare de veghe, spune parabola. Să fii atent, să fii disponibil, să nu ratezi împrejurarea decisivă, să nu ratezi întâlnirea decisivă. Să te gândești tot timpul la amplasamentul tău în propriul tău parcurs. Altă stare: să nu geometrizezi, să nu tratezi lumea și viața ca pe o schemă. Și, în sfârșit, a treia stare, să nu judeci. Tocmai fiindcă te știi, să nu te grăbești să îi judeci pe ceilalți.

Să te pui mereu într-o stare de căutare. Să fii tenace, chiar impertinent în întrebările și în căutarea ta. Să refuzi gata-făcutul de toate tipurile și să te preocupe tema orientării tale, care este un alt fel de a numi tema sensului. În fond, dacă ești cinstit, nu se poate să eviți într-un moment sau altul al vieții tale întrebarea „Ce sens are toată chestia asta?”. Simplul fapt de a trăi sub această întrebare îți dă alt lansaj decât sedentarismul obținut prin evacuarea ei.

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

28 martie 2013

Naivitățile noastre

Invitat: Gabriel Liiceanu

H-R Patapievici:

Noi ne-am trezit, după decembrie 1989, la o Europă Occidentală care era în esență Europa visurilor noastre. Pentru că noi o căpătaserăm din cărți, o căpătaserăm din reviste, fără să-i cunoaștem însă pulsul real, ci văzându-i numai idealitatea care se formase în capetele noastre ca termen opus față de situația din țară. Când ne-am trezit, am descoperit o Europă care ne-o luase cu mult înainte și care devenise altceva. Aceasta cred că este naivitatea noastră fondatoare.

Gabriel Liceanu

Naivitatea noastră a fost să credem într-o Europă clasicizată, înmărmurită în propriile ei valori spirituale. De aici și încrederea noastră nemărginită în forța cuvintelor, în ceea ce poate fi formulat, înțeles și explicat. Noi credeam în forța cuvintelor în varianta livrescă și iluministă a secolului XVIII și XIX, iar deziluzia noastră a fost pe măsura eșecului pe care l-am înregistrat văzând că spiritul în forma lui „bună”, a unei morale tradiționale și „eterne”, nu poate repara lumea. Am crezut că simpla redobândire a libertății de a spune ceea ce credem va schimba totul. N-a fost așa.

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

25 aprilie 2013

Argumentul lui Kurt Goedel în favoarea existenței lui Dumnezeu

Invitat: Mircea Dumitru

H-R Patapievici:

Logicienii spun că această mașinărie logică pe care Gödel a construit-o, care formalizează ceea ce imaginase Leibniz, este perfectă. Deci problema este numai a presupuzițiilor care stau în dosul acestor definiții și axiome. Ele pot fi în mod filozofic ori logic analizate, respinse, restrânse și așa mai departe. Dar mașinăria ca atare este perfectă pentru că Gödel a fost un logician de geniu.

Mircea Dumitru

Ce este finalmente Dumnezeu în această construcție? Este o colecție infinită de pozitivități. Este o ființă sau o entitate maximal pozitivă. Dacă vrei, entitatea anselmiană fără de care nimic mai mare nu poate fi conceput. Dar una dintre posibilități, pornind de la Anselm și trecând prin Descartes și Leibniz, este existența, atributul existenței. Dacă acceptăm conjuncția unor pozitivități ca fiind ceva pozitiv, trebuie să acceptăm că propoziția „Dumnezeu există” este ceva pozitiv. Dar pozitivitatea, proprietatea lui Dumnezeu de a fi pozitiv, este o proprietate esențială pentru Dumnezeu, spune mai târziu Gödel. Prin urmare, în mod necesar, Dumnezeu există.

Înapoi la argument

cu
Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu
30 mai 2013

În apărarea piețelor

Invitat: **Lucian Croitoru**

consilier pe probleme de politică monetară
al guvernatorului BNR

H-R Patapievici:

Actul de a cumpăra este esențialmente un act de vot în favoarea unui produs. Dacă înțelegem piețele ca fiind, de fapt, o democrație în care consumatorul este cel care decide atât volumul producției, cât și calitatea ei, și așa mai departe, atunci lucrurile sunt complet diferite percepute. Și ceea ce cred că trebuie ca economiștii să facă pentru pedagogia aceasta socială este să încerce să disloce din capul oamenilor ideea că piețele sunt identice cu profiturile lacome, nerușinate, ale capitaliștilor lipsiți de scrupule. Piețele sunt de fapt democrația consumatorului.

Lucian Croitoru

Lumea n-a avut această înclinație către stat și această admirație pentru el de la bun început. Acum o sută de ani cred că nu era așa. Lumea nu aștepta totul de la stat, pentru că nu avusese un precedent care să o facă să creadă că un astfel de lucru ar putea funcționa. Concepția aceasta etatistă s-a născut după criza din 1929 – 1933. Atunci s-a întâmplat un lucru nou, care astăzi are multe efecte. Piața a fost denigrată, cum se face și acum, pe fondul suferinței oamenilor, și statul a intervenit și a făcut lucruri pe care piața nu le făcea atunci. Nu le putea face atunci. Aceste eforturi au rămas în conștiință într-un mod foarte perfid. Ele acționează și astăzi. Eu am numit-o „capcana anticipațiilor în care se află un guvern”.

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

31 octombrie 2013

Diavolul în istorie

Invitat: Vladimir Tismăneanu

H-R Patapievici:

Cred că națiunile care au trecut prin catastrofa comunistă au învățat o lecție de pe urma acestei catastrofe care ar fi trebuit – folosesc condiționalul – să articuleze în spațiul public, atât cel românesc, cât și cel internațional, un mesaj adânc moral asupra a ceea ce numai nouă ni s-a întâmplat. Și pentru că ni s-a întâmplat numai nouă, numai noi știm să-l articulăm bine, astfel încât și alții să-l afle de la noi și să-l poată privi ca pe o experiență universală, așa cum Holocaustul este o experiență universală și despre el nu vorbesc numai victimele, nu numai colectivitatea etnică, comunitatea religioasă iudaică, ci vorbesc toți tocmai pentru că este vorba de o dramă universală. În același fel, experiența comunistă ar fi trebuit – iarăși folosesc condiționalul – să se impună în patrimoniul universal ca o voce morală inconfundabilă.

Vladimir Tismăneanu

Întrebat dacă diavolul în istorie este o metaforă, autorul acestei memorabile expresii, Kolakowski, a răspuns: „Vă înșelați. Nu e nici un fel de metaforă. Noi, din această parte a lumii, ne-am întâlnit cu diavolul concret. Poliția secretă comunistă sau Gestapo-ul erau încarnări ale diavolului.”

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

28 noiembrie 2013

Viața cotidiană a Securității din punctul de vedere al victimei

Invitat: Gabriel Liiceanu

H-R Patapievici:

O demonstrație practică a modului în care intimitatea oricărui cetățean al RSR putea fi complet distrusă. Și asta se făcea în felul următor: se pătrundea în casă, ți se instalau microfoane și urechi străine ascultau clipă de clipă ce faci tu. Or, un om în intimitatea lui face foarte multe lucruri. Lucruri despre care nu trebuie să știe nici măcar omul care este cel mai apropiat și cu care îți trăiești viața. Dar asta nu pentru că ai ascunde ceva, ci pentru că orice om are dreptul la o intimitate a lui, pentru că el este deopotrivă interioritate și exterioritate. Cine violează acest mod în care suntem construiți, făcând ca exterioritatea să îmbrățișeze silnic interioritatea, acela distruge complet ceea ce Gabriel Liiceanu numește în această carte „mitul fondator al libertății individului”, care este intimitatea personală.

Gabriel Liceanu

Din '90 încoace, emisiuni tv și anumite personalități ale ziaristicii românești au reușit să scoată la lumină „galeria tortionarilor” din perioada comunismului românesc. Dar cam aici s-a rămas. Și de aceea, imaginea generației noi despre comunism este una fragmentată: comunismul se reduce la răul spectaculos, la lagăr, la Canal, la camera de anchetă și tortură, la subsolurile Miliției și la beciurile Securității. Pe scurt, la latura înspăimântătorului și monstruosului.

Am încercat aici, în *Dragul meu turnător*, să scot la lumină latura ascunsă a Răului, latura lui organizatorică, răul birocratic, felul în care se prepara răul în culise. Cum arătau arhitecții lui din umbră, pletoricul aparat de supraveghere din spate. „Oamenii din birouri” au fost cu mult mai importanți decât tortionarii pensionari pe care îi plimbăm astăzi pe ecranele televizoarelor (desigur, asta nu e rău), pentru că ei, „oamenii din birouri”, reprezintă lanțul care a făcut posibilă veriga finală. Altfel spus, grosul Securității, 90% din angajații ei, cu armata lor de informatori, nu lucrau în camerele de tortură și în închisori, ci lucrau în birouri și erau birocrăți. Erau *birocrații răului*. Ei asigurau *supravegherea totală*.

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

28 noiembrie 2013

O istorie a neființei în filozofia greacă

Invitat: Andrei Cornea

Andrei Cornea

Între existența curată, singură, clară, existența unui obiect, să zicem, și nonexistența absolută, lipsa totală de existență, se pare că există mai multe grade. Și tocmai asta face cu puțință să vorbim despre neființe sau despre neființă și să stabilim diverse grade de nonexistență.

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

30 ianuarie 2014

Corespondența lui Wittgenstein
și omul din spatele *Tractatus*-ului

Invitat: Cătălin Cioabă

● ● ● **H-R Patapievici:**

Idealul suprem este acela de integritate. Integritate în tot ce faci. Și clarificare deplină în privința sufletului tău. Confuzia sufletească, confuzia minții, contrariul păcii gândurilor, este situația de iad, iar aceasta trebuie evitată. Dimpotrivă, oamenii trebuie să facă autospovedanii, cum Paul Engelmann, într-o scrisoare pe care o citează Cătălin Cioabă, îi relatează lui Wittgenstein că a făcut. O autospovedanie în vederea clarificării relației lui în momentul acela cu trecutul său, cu faptele sale.

Cătălin Cioabă

Astfel cred că își obținea Wittgenstein pacea: când obținea transparența față de ceilalți. Toate aceste gânduri se regăsesc în Tractatus. De fapt, întrebarea lui Wittgenstein de tinerețe culminează cu această carte, Tractatus-ul, pe care o numește într-una dintre scrisori „o mașinărie făcută pentru a putea deveni onest”.

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

30 ianuarie 2014

Comunismul: Utopia care a dat greș

Invitat: Paul Cornea

H-R Patapievici:

Întrebarea este: „Ucid sau nu ucid, într-o situație istorică dată?”. Primul conducător al Uniunii Sovietice care a decis să nu ucidă a fost Mihail Sergheevici Gorbaciov. Punct. Oamenii care se abțin, ajungând în fruntea unui stat, să facă asta au caracter. Cei care nu se abțin nu îl au. Este proba de foc.

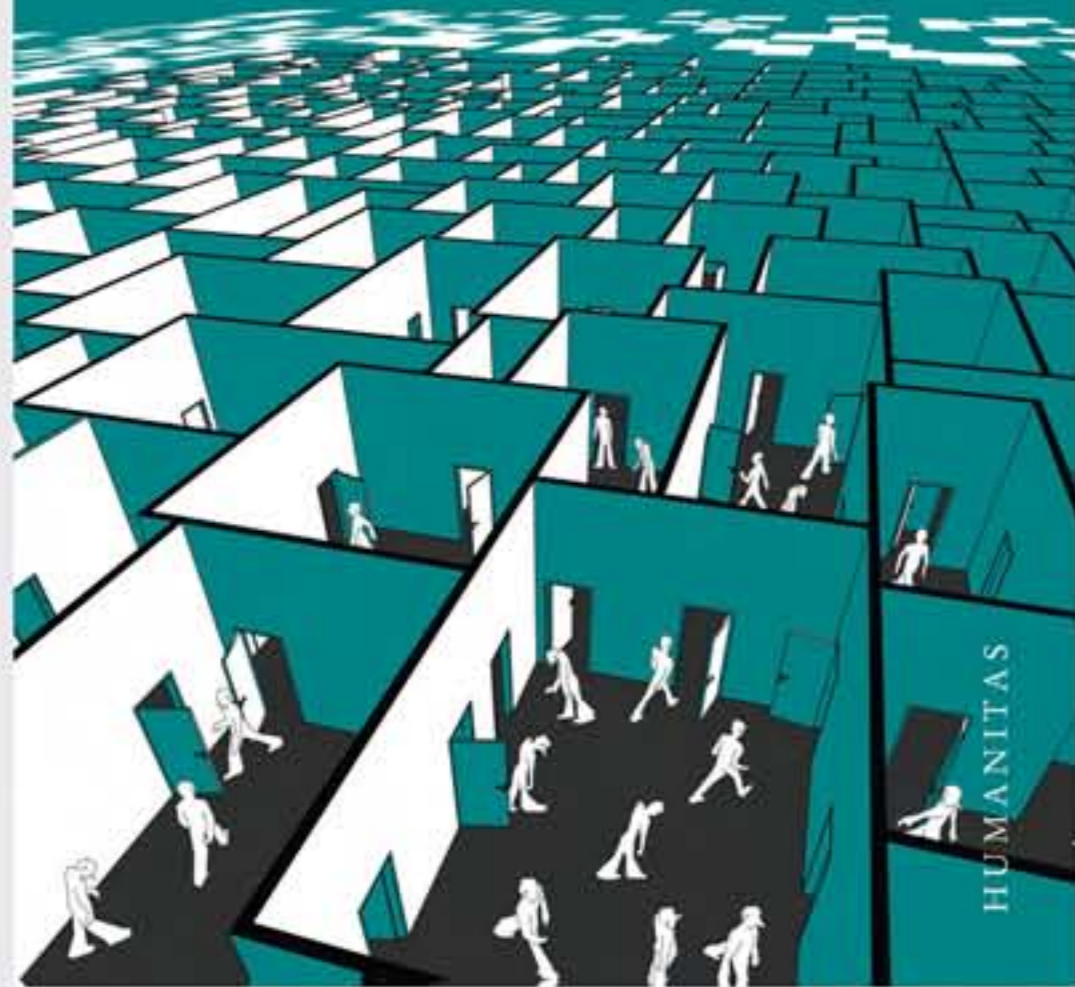
Paul Cornea

Acești tineri cu care s-a început UTC-ul din România, fără să generalizez, vorbesc de oamenii pe care îi cunosc, erau niște oameni, în cea mai mare parte, profund onești. Unii dintre ei erau niște oameni cu totul curați sufletește, admirabili. Din nefericire foarte manipulabili de către tovarășii crescuți într-un fel de adorație față de înțelepciunea colectivă a Comitetului Central și față de oamenii care veneau de acolo și din care mulți se exprimau cu agramatisme grave. Dar erau în același timp socotiți ca niște eroi, luptaseră în ilegalitate, aveau un nimb. Au fost cei mai răi, unii dintre ei au fost de o duritate sălbatică și practicau duplicitatea într-un mod care ne era necunoscut.

De ce nu avem o piață a ideilor

HORIA-ROMAN PATAPIEVICI

Într-o lume în care aproape toți vociferează, tot mai puțini se pot smulge din orbire ideologică și prea puțini mai știu să asculte și altceva decât sunetul propriei voci; într-o lume în care mai toți refuză să practice ori să recunoască buna-credință și în care nimeni nu se mai arată dispus să cedeze la argument, sper ca prezenta carte, prin onestitatea îngrijorărilor și prin naivitatea optimismului, să poată aduce un moment de calm al discuției și de seninătate a valorilor.

Prima ediție a acestei cărți a apărut în 2007 cu titlul *Despre idei & blocaje*. La cererea editurii – și pentru a consemna faptul că nimic nu s-a schimbat în ceea ce privește piața ideilor din România –, m-am gândit să reeditez volumul cu un titlu care exprimă în aceeași formulă și judecata asupra dramei culturii noastre, și remediul absent: *De ce nu avem o piață a ideilor*.

Horia-Roman Patapievici

Deznădejdea de a fi creator într-un spațiu cultural în care ideile, oricât de originale sau viguroase pentru cunoaștere ar fi, rămân fără ecou ne pune în fața unei alternative stranie: fie teza cărții va fi confirmată, și ea nu va fi urmată de o dezbatere de sub-stanță, sfârșind prin a fi ignorată; fie cartea se va bucura de succes și ideile ei vor fi intens discutate și popularizate, dar infirmate în același timp.

Din păcate, la șapte ani după apariție, cartea lui Horia-Roman Patapievici, esențială pentru cunoașterea blocajelor din cultura română, confirmă prin propriul ei destin maladia pe care o descrie.

Gabriel Liiceanu

joi
27 martie
ora 19.00

a 10-a întâlnire ÎNAPOI

LA ARGUMENT

cu Horia-Roman Patapievici

invitat Pr. Daniel Benga

tema întâlnirii:

Lungul drum al gândirii
spre înțelegerea credinței

Înapoi la argument

cu

Horia-Roman Patapievici

în librăria Humanitas de la Cișmigiu

februarie 2013 – martie 2014

10 ediții

foto©Radu Sandovici